

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Ποινική Έφεση Αρ. 74/2020)

31 Ιουλίου 2020

[Α. ΛΙΑΤΣΟΥ, Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Χ. ΜΑΛΑΧΤΟΥ, ΔΔ]

Εφεσείοντα

ΚΑΙ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Εφεσίβλητης

Γ. Μιντής με Κ. Ευσταθίου, για τον Εφεσείοντα.

Θ. Παπανικολάου με Χρ. Προξένου (κα), εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα, για την Εφεσίβλητη.

ΛΙΑΤΣΟΣ, Δ.: Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη και θα δοθεί από τον Χ. Μαλαχτό, Δ.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ. : Την 23.3.2020 με σκοπό τον περιορισμό της εξάπλωσης της ασθένειας του κορωνοϊού COVID-19, την

προστασία της δημόσιας υγείας, αλλά και την αποτροπή πιθανής κατάρρευσης του συστήματος υγείας από τυχόν διασπορά του ιού, ο Υπουργός Υγείας, προς τον οποίο με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου εκχωρήθηκαν οι σχετικές εξουσίες που παρέχονται από τον περί Λοιμοκάθαρσης Νόμο, Κεφ.260,¹ με διάταγμα² εξέδωσε Κανονισμούς που αφορούσαν μεταξύ άλλων την κυκλοφορία του κοινού, την αναστολή της λειτουργίας διαφόρων επιχειρήσεων και που προέβλεπταν ρυθμίσεις και περιορισμούς σε σχέση με τις επιχειρήσεις που θα μπορούσαν να συνεχίσουν τις δραστηριότητες τους. Είχε προηγηθεί η δημοσίευση Γνωστοποίησης με την οποία κηρύχτηκαν ως μολυσμένες με τον κορωνοϊό COVID-19 όλες οι ελεύθερες περιοχές της Κύπρου.

Αναφορικά με τις μετακινήσεις του κοινού οι Κανονισμοί προνοούσαν ότι:

¹ «6. Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται με Διάταγμα να εκδίει Κανονισμούς που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας για όλους ή για οποιουσδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς: ... (γ) την παρεμπόδιση της εξάπλωσης οποιασδήποτε επικίνδυνης μολυσματικής ασθένειας από οποιαδήποτε τοπική περιοχή εντός της Δημοκρατίας, είτε είναι μολυσμένη τοπική περιοχή είτε όχι, σε οποιαδήποτε άλλη τοπική περιοχή εντός της Δημοκρατίας.»

² Το περί Λοιμοκαθάρσεως (Καθορισμός Μέτρων για Παρεμπόδιση της Εξάπλωσης του Κορωνοϊού COVID19 Διάταγμα (Αρ. 9) του 2020.

«(α) Απαγορεύονται οι αχρείαστες μετακινήσεις από τις 6.00 μ.μ. της 24ης Μαρτίου 2020 μέχρι τις 06.00 π.μ. της 13ης Απριλίου 2020, εξαιρουμένων των ακόλουθων περιπτώσεων:

- (i) Μετάβαση από και προς τους χώρους εργασίας, καθώς και για σκοπούς εργασίας,
- (ii) ...
- (iii) ...
- (iv) ...
- (v) ...
- (vi) ...
- (vii) ...

Νοείται ότι, θα πρέπει όλα τα πρόσωπα των οποίων η διακίνηση επιτρέπεται ως ανωτέρω, να φέρουν μαζί τους δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο με πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο, όταν αυτό ζητηθεί από τις αρμόδιες αρχές.»

Την 25.3.2020, δύο ημέρες μετά την έκδοση των Κανονισμών και ενόσω αυτοί ίσχυαν, ο Εφεσείοντας ανακόπηκε από την Αστυνομία καθ' όν χρόνο οδηγούσε το αυτοκίνητο του στην οδό Ελευθερίας στη Δερύνεια. Ήταν κοινό έδαφος ότι ο Εφεσείοντας είχε μαζί του το δελτίο ταυτότητας του και ότι το επέδειξε στον αστυνομικό που τον είχε σταματήσει. Ο σκοπός της μετακίνησης και κατά πόσο ο Εφεσείοντας επέδειξε οτιδήποτε άλλο στον αστυνομικό αποτέλεσαν ζητήματα για τα οποία ο αστυνομικός και ο Εφεσείοντας, οι μόνοι μάρτυρες στη δίκη, πρόσφεραν αντικρουόμενες εκδοχές. Η εκδοχή του αστυνομικού ήταν ότι ο Εφεσείοντας του είπε ότι ήταν στο σπίτι του και αναχώρησε για να πάει να δει την φιλενάδα του. Η εκδοχή του Εφεσείοντα ήταν ότι βρισκόταν στην εργασία του, στο Φρέναρος, όπου λειτουργεί ταχυφαγείο και πως όταν τον

σταμάτησε ο αστυνομικός, οδηγούσε προς Παραλίμνι όπου διαμένει μαζί με την φιλενάδα του. Ανάφερε στον αστυνομικό το λόγο της μετακίνησης του και ήταν η περαιτέρω θέση του πως κατείχε και σχετική βεβαίωση την οποία και του επέδειξε. Παρουσίασε κατά την δίκη σχετικό έντυπο τιτλοφορούμενο «*Βεβαίωση Κυκλοφορίας Εργαζομένου*», ισχυριζόμενος πως ήταν το έγγραφο που επέδειξε στον αστυνομικό που τον είχε ανακόψει.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αποδέχτηκε ως αξιόπιστη τη μαρτυρία του αστυνομικού και απέρριψε ως ψευδή και αναξιόπιστη την εκδοχή του Εφεσείοντα. Ήταν το ουσιώδες εύρημα του ότι το μόνο που ο Εφεσείοντας είχε πει στον αστυνομικό που τον είχε ανακόψει ήταν: «*Εν να πάω να δω την φιλενάδα μου*». Δεν του επέδειξε οτιδήποτε άλλο πέραν από το δελτίο ταυτότητας του και στην συνέχεια όταν ο αστυνομικός τον πληροφόρησε ότι θα τον κατάγγελλε του είπε: «*Μεν με γράψεις*».

Ο αστυνομικός καθηκόντως τον κατάγγειλε και εναντίον του Εφεσείοντα καταχωρίστηκε κατηγορητήριο, με μια κατηγορία ως ακολούθως:

«Έκθεση Αδικήματος

Καθορισμός μέτρων, με σκοπό την παρεμπόδιση της εξάπλωσης της ασθένειας του κορωνοϊού COVID-19, κατά παράβαση των άρθρων 1, 2, 3, 6(γ) και 7 του Περί Λοιμοκαθάρσεως Νόμου Κεφ.260 όπως έχει τροποποιηθεί και άρθρων 1 και 2(α) του Περί Λοιμοκαθάρσεως Διατάγματος (Αρ.9) του 2020, Κ.Δ.Π. 117/20.

Λεπτομέρειες Αδικήματος

Ο κατηγορούμενος στις 25/3/2020 στην οδό Ελευθερίας στη Δερύνεια της Επαρχίας Αμμοχώστου βρέθηκε να διακινείται χωρίς να φέρει μαζί του δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο, με πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο, ενώ είχε απαγορευτεί η πρόσβαση σε τέτοιους χώρους, από η ώρα 1800 της 24^{ης} Μαρτίου του 2020 μέχρι η ώρα 0600 της 13^{ης} Απριλίου του 2020 σύμφωνα με το σχετικό διάταγμα του Υπουργού Υγείας».

Το πρωτόδικο Δικαστήριο καταδίκασε το Εφεσείοντα στην κατηγορία και του επέβαλε ποινή φυλάκισης 45 ημερών. Ο Εφεσείοντας δεν έχει εκτίσει την ποινή του. Όπως είχαμε πληροφορηθεί από το στάδιο ορισμού της ακρόασης της έφεσης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατόπιν εισήγησης του Γενικού Εισαγγελέα, ασκώντας το Συνταγματικό του προνόμιο δυνάμει του Άρθρου 53.4, απένειμε χάρη στον Εφεσείοντα αναστέλλοντας την ποινή του, ώστε αυτός να αποφυλακιστεί λίγες μόνο ημέρες μετά την καταδίκη του. Είναι ενδεχομένως γι' αυτό που η έφεση δεν καταχωρίστηκε αμέσως ενώ αφότου τέθηκε ενώπιον μας παρεχόταν η ευχέρεια και δόθηκε ο χρόνος που οι δικηγόροι του Εφεσείοντα ζήτησαν για προετοιμασία και ανάλογος χρόνος στον εκπρόσωπο του Γενικού Εισαγγελέα.

Ο τελευταίος ειπιχειρηματολόγησε ότι, εφόσον ο Εφεσείοντας έλαβε Προεδρική χάρη, η έφεση έχει καταστεί άνευ αντικειμένου. Αυτό δεν είναι ορθό. Στο σύγγραμμα του Α.Ν. Λοΐζου «Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας», 2001, σελ.235, αναφέρεται ότι η αναστολή ποινής κάτω από το Άρθρο 53.4: «σημαίνει ότι η ισχύς της δικαστικής απόφασης, και η εκτέλεση της μετατοπίζεται σε μελλοντικό χρόνο». Επομένως, η απονομή χάρης δεν διαγράφει την καταδίκη, που αποτελεί πλέον μέρος του ποινικού μητρώου του Εφεσείοντα και που είναι ιδιαίτερης σημασίας στην προκείμενη περίπτωση λόγο της επιβολής ποινής φυλάκισης.

Προχωρούμε στην εξέταση της έφεσης. Οι λόγοι έφεσης 1,3 και 4 αφορούν την καταδίκη (ο λόγος έφεσης 2 αποσύρθηκε) ενώ ο λόγος έφεσης 5 αφορά στην ποινή. Είναι η θέση του Εφεσείοντα ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο με νομική πλάνη, παραβιάζοντας την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* (κανένα αδίκημα, καμία ποινή χωρίς νόμο) (λόγοι έφεσης 1 και 4) και στη βάση ασαφούς κατηγορητηρίου (λόγος έφεσης 3), τον βρήκε ένοχο σε αδίκημα που δεν προνοείτο από οποιοδήποτε νόμο ή διάταγμα. Το ζήτημα δεν είχε εγερθεί κατά την πρωτόδικη διαδικασία. Η αναφορά του κ. Μιντή στην τελική του αγόρευση ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι το κατηγορητήριο δεν διευκρίνιζε ποιο ήταν το

«πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο», εισηγούμενος πως ίσως να εννοείτο κάποιο πρόσθετο αποδειχτικό στοιχείο της ταυτότητας του διακινούμενου προσώπου, αφορά στο ζήτημα της ασάφειας του κατηγορητηρίου, όχι όμως στο θεμελιακό ζήτημα που ηγέρθηκε με την έφεση ότι ο Εφεσείοντας καταδικάστηκε σε αδίκημα που δεν προνοείται στο νόμο.

Στη *Vasilios Lazarou Mouyios and Others v. The Police (1974)*

2 C.L.R. 23, στην οποία μας παρέπεμψαν οι δικηγόροι του Εφεσείοντα, επιτράπηκε να εγερθεί στην έφεση ζήτημα κατά τόπο αρμοδιότητας του πρωτόδικου Δικαστηρίου να εκδικάσει την υπόθεση που κατέληξε στην καταδίκη των εφεσείοντων, παρά το ότι τέτοιο ζήτημα δεν είχε εγερθεί στην πρωτόδικη διαδικασία. Αποφασίστηκε ότι η πρόνοια του άρθρου 69(1)(a) του *περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 155* ότι ο κατηγορούμενος μπορεί πριν απαντήσει στο κατηγορητήριο να εγείρει ζήτημα δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου να δικάσει τον ίδιο ή το αδίκημα με το οποίο κατηγορείται, δεν απέκλειε κατ' ανάγκη την έγερση του ζητήματος για πρώτη φορά κατά την έφεση. Επισημαίνοντας ότι η ποινική δικονομία στην Αγγλία είναι πολύ όμοια με τη δική μας, το Εφετείο παράπεμψε σε απόστασμα από την *The King v Dennis [1924] 1 KB. 867*, 868, όπου είχε αναφερθεί ότι:

«We cannot accede to the suggestion made ..., that because this is a test case we should overlook a manifest want of jurisdiction in the Court of trial. It is always the duty of this Court, even although objection is not put forward by counsel, or in the notice of appeal, to take note of a point which goes to the jurisdiction of the Court of trial».

Στην προκειμένη περίπτωση δεν εγείρεται ζήτημα δικαιοδοσίας του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου που έχει εκδικάσει την υπόθεση του Εφεσείοντα.

Σε σχέση με το εγειρόμενο ζήτημα θα πρέπει να συζητηθούν οι πρόνοιες των άρθρων 66 και 153 του *Κεφ. 155*, που αφορούν στην έγερση ενστάσεων αναφορικά με το κατηγορητήριο.

Το άρθρο 66 προνοεί ότι:

«Οποιαδήποτε ένσταση στο κατηγορητήριο ή σε κατηγορητήριο που καταχωρίστηκε σε Κακουργιοδικείο για οποιοδήποτε εκ πρώτης όψεως τυπικό μειονέκτημα αυτού προβάλλεται αμέσως μετά την ανάγνωση στον κατηγορούμενο του κατηγορητηρίου ή του κατηγορητηρίου που καταχωρίστηκε στο Κακουργιοδικείο και προτού αυτός απαντήσει σε αυτό αλλά όχι αργότερα».

Στο σύγγραμμα του Γ.Μ. Πική «Ποινική Δικονομία στην Κύπρο», 2^η Έκδοση 2013, 145, σημειώνεται με αναφορά στο άρθρο 66 ότι:

«Υπογραμμίζεται ότι το λάθος περί ου ο λόγος, πρέπει να έχει τυπικό χαρακτήρα. Εάν η ατέλεια ανάγεται στο θεμέλιο της κατηγορίας ο

κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να εγείρει το θέμα σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας».

Είναι η κρίση μας ότι το εγειρόμενο ζήτημα, εφόσον ευσταθεί, είναι τόσο ουσιαστικό και σοβαρό που εκθεμελιώνει την ποινική δίκη. Το κατά πόσο υφίσταται στο νόμο το αδίκημα της κατηγορίας δεν είναι ζήτημα τυπικού μειονεκτήματος, ώστε να έπρεπε, αν και θα ήταν επιθυμητό, να εγερθεί πριν ο Εφεσείοντας απαντήσει στην κατηγορία και να μην μπορεί να εγερθεί οποτεδήποτε μεταγενέστερα.

Το άρθρο 153 του Κεφ. 155 προνοεί ότι:

«Καμιά απόφαση, διαπίστωση γεγονότος, ποινή ή διάταγμα του Δικαστηρίου που εκδίκασε δεν ανατρέπεται ή μεταβάλλεται κατά την έφεση λόγω οποιασδήποτε ένστασης εναντίον οποιουδήποτε κατηγορητηρίου, κατηγορητηρίου που καταχωρίστηκε σε Κακουργιοδικείο, κλήσης ή εντάλματος για οποιοδήποτε ισχυριζόμενο ουσιαστικό ή τυπικό μειονέκτημα σε αυτό εκτός αν η ένσταση αυτή εγέρθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου του οποίου η απόφαση εκκαλείται, ούτε λόγω οποιασδήποτε ασυμφωνίας μεταξύ του κατηγορητηρίου αυτού, του κατηγορητηρίου που καταχωρίστηκε σε κακουργιοδικείο, κλήσης, ή εντάλματος και της μαρτυρίας που προσάχθηκε προς υποστήριξη αυτών εκτός αν η ένσταση αυτή εγέρθηκε παρόμοια και το Δικαστήριο που εκδίκασε αρνήθηκε να αναβάλει την ακρόαση της υπόθεσης αν και αποδείχτηκε ότι με την ασυμφωνία αυτή ο εφεσείοντας εξαπατήθηκε ή παραπλανήθηκε:

Νοείται ότι αν ο εφεσείοντας δεν αντιπροσωπεύετο από δικηγόρο κατά την ακρόαση ενώπιον του εκδικάσαντος Δικαστηρίου, το Ανώτατο Δικαστήριο δύναται να επιτρέψει όπως εγερθεί οποιαδήποτε τέτοια ένσταση.»

Στο σύγγραμμα «Ποινική Δικονομία στην Κύπρο» στη σελ.345, σημειώνεται με αναφορά στο άρθρο 153 ότι: «Βέβαια, αν η δίκη είναι

άκυρη ... οι προαναφερθέντες περιορισμοί δεν μπορεί να τύχουν εφαρμογής εφόσον η δίκη είναι εκ βάθρων ακροσφαλής».

Θα πρέπει επομένως να διαπιστώσουμε κατά πόσο ο Εφεσείοντας έχει πράγματι καταδίκαστεί σε αδίκημα που δεν υφίσταται στο νόμο, όπως εισηγήθηκαν οι δικηγόροι του. Εάν αυτό έχει συμβεί, τότε, και παρά το γεγονός ότι το ζήτημα δεν εγέρθηκε πρωτόδικα, θα πρέπει να ακυρώσουμε την καταδίκη. Εάν όμως δεν συμβαίνει αυτό και ό,τι υφίσταται αφορά σε τυπικό ή έστω ουσιαστικό μειονέκτημα στο κατηγορητήριο, είναι πλέον αργά για τον Εφεσείοντα, που κατά την πρωτόδικη διαδικασία εκπροσωπείτο από δικηγόρο και δεν είχε υποβάλει σχετική ένσταση, να εγείρει τέτοιο ζήτημα κατ' έφεση.

Διαπιστώνουμε ότι οι Κανονισμοί δημιουργούσαν αδίκημα. Απαγόρευαν τις αχρείαστες μετακινήσεις, που προσδιορίζονταν σε αντιδιαστολή με τις περιπτώσεις εξαντλητικά καθορισμένων μετακινήσεων που εξαιρούνταν από την ουσιαστικά γενική απαγόρευση. Δεν ήταν όμως αρκετό ότι η μετακίνηση καλυπτόταν από κάποια από τις εξαιρέσεις για να ήταν και νόμιμη. Το πρόσωπο που μετακινείτο έπρεπε, σύμφωνα με την επιφύλαξη του Καν.2(α), να φέρει μαζί του «δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο με πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο, όταν αυτό ζητηθεί από τις αρμόδιες αρχές».

Θα πρέπει, πτρος αποφυγή παρερμηνείας, να διευκρινιστεί ότι η κατοχή «*δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου με πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο*», δεν καθιστούσε την μετακίνηση αφ' εαυτής νόμιμη. Πρωταρχική προϋπόθεση ήταν η μετακίνηση να εμπίπτει μέσα σε μια από τις εξαιρέσεις. Εφόσον ενέπιπτε, θα έπρεπε επιπλέον το διακινούμενο πρόσωπο να φέρει μαζί του ότι απαιτούσε η επιφύλαξη του Κανονισμού προκειμένου να καθίστατο η μετακίνηση νόμιμη. Δηλαδή το αδίκημα μπορούσε να στοιχειοθετηθεί στη βάση ότι ο παραβάτης μετακινείτο για λόγο άλλο από τους αναφερόμενους στις παρ.(i) μέχρι (vii) του Καν.2(α) ή ότι ενώ μετακινείτο για κάποιο από τους αναφερόμενους λόγους, δεν έφερε μαζί του δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο ή πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο, όταν του ζητήθηκε από τις αρμόδιες αρχές.

Η μετακίνηση κατά παράβαση των Κανονισμών συνιστούσε ποινικό αδίκημα δυνάμει του άρθρου 7 του Νόμου και τιμωρείτο με φυλάκιση μέχρι έξι μήνες ή και πρόστιμο.³

³ «7. Πρόσωπο το οποίο παραβαίνει οποιοδήποτε από τους Κανονισμούς που εκδίδονται βάσει του Νόμου αυτού είναι ένοχο αδικήματος και υπόκειται μετά από καταδίκη σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες ή σε πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις τετρακόσιες πενήντα λίρες ή και στις δύο αυτές ποινές της φυλάκισης και του προστίμου.» Το άρθρο 7 τροποποιήθηκε την 27.3.2020 (Ν.31(I)/2020) με την προσθήκη της φράσης «και/ή τα Διατάγματα» μετά τη λέξη «Κανονισμούς» και το πρόστιμο αυξήθηκε σε €3.000, ενώ με νέα τροποποίηση την 19.6.2020 (Ν.72(I)/2020) η προβλεπόμενη ποινή φυλάκισης αυξήθηκε σε ένα χρόνο και το πρόστιμο σε €50.000.

Απορρίπτοντας την μαρτυρία του Εφεσείοντα στην ολότητα της, το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν αποδέχτηκε την θέση του ότι είχε αναφέρει στον αστυνομικό ότι επέστρεψε από την εργασία του στον χώρο διαμονής του. Περαιτέρω απέρριψε τη θέση του ότι είχε μαζί του και επέδειξε στον αστυνομικό «πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο».

Η κατηγορία που αντιμετώπισε ο Εφεσείοντας δεν είχε συνταχτεί κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Εφόσον η θέση της κατηγορούσας αρχής ήταν ότι ο Εφεσείοντας δεν ισχυρίστηκε καν ότι μετέβαινε από το χώρο της εργασίας του στο χώρο διαμονής του η συμπερίληψη στις Λεπτομέρειες Αδικήματος της φράσης: «χωρίς να φέρει μαζί του δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο με πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο» ήταν ενδεχομένως εκ του περισσού.

Ωστόσο, σημασία στο στάδιο αυτό έχει ότι το αδίκημα για το οποίο καταδικάστηκε ο Εφεσείοντας κάθε άλλο παρά άγνωστο ήταν στο νόμο. Πρόκειται ουσιαστικά για το αδίκημα της αχρείαστης μετακίνησης κατά παράβαση του Καν.2(α) των Κανονισμών και τα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναπόδραστα οδηγούσαν στο αποτέλεσμα ότι ο Εφεσείοντας το διέπραξε. Διακινείτο επί οδού στη Δερύνεια την 25.3.2020 και δεν πρόβαλε κανένα από τους λόγους που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν τη μετακίνηση του,

ούτε και παρουσίασε οιονδήποτε «πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο».

Ως αποτέλεσμα οι λόγοι έφεσης 1 και 4 απορρίπτονται.

Σε σχέση με τη θέση ότι η κατηγορία ήταν ασαφής γιατί δεν καθορίζεται στο Νόμο ή τους Κανονισμούς τί θα μπορούσε να συνιστά «πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο», ζήτημα που εγέρθηκε και πρωτόδικα χωρίς να εξεταστεί, διαπιστώνουμε ότι στη βάση των ευρημάτων του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι ο Εφεσείοντας κανένα πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο δεν παρουσίασε, ουσιαστικά δεν εγειρόταν και ήταν αχρείαστο να συζητηθεί **τι** θα μπορούσε να συνιστά τέτοιο στοιχείο. Στην περίπτωση που οποιοδήποτε στοιχείο παρουσιαζόταν από τον Εφεσείοντα και αμφισβητείτο ότι συνιστούσε «πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο», τότε θα έπρεπε να αποφασιστεί από το πρωτόδικο Δικαστήριο κατά πόσο αυτό ικανοποιούσε τις πρόνοιες των Κανονισμών. Εν πάση περίπτωσει, ο Εφεσείοντας προβάλλοντας τη θέση ότι είχε επιδείξει στον αστυνομικό που τον ανέκοψε την «Βεβαίωση Κυκλοφορίας Εργαζομένου» που παρουσίασε κατά την δίκη, δεν θα μπορούσε να διατείνεται ότι οι πρόνοιες της επιφύλαξης του Καν.2(α) ήταν ασαφείς. Επομένως, απορρίπτεται και ο λόγος έφεσης 3.

Προχωρούμε στην εξέταση του λόγου έφεσης 5 που αφορά στην ποινή.

Ο εκπρόσωπος του Γενικού Εισαγγελέα υποστήριξε ενώπιον μας την επιβληθείσα ποινή. Ανάφερε ότι η φυλάκιση του Εφεσείοντα για 45 ημέρες ήταν ορθή γιατί ο Εφεσείοντας «προέβηκε σε ακρόαση και δεν απολογήθηκε». Στο ερώτημα πώς συνάδει η θέση ότι η ποινή ήταν ορθή με την εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για απονομή χάριτος στον Εφεσείοντα, απάντησε ότι είχαν τεθεί νέα στοιχεία υπόψη του Προέδρου της Δημοκρατίας που δεν είχε ενώπιον του το πρωτόδικο Δικαστήριο. Ενδεχομένως να εννοούσε υπόψη του Γενικού Εισαγγελέα που ενημέρωσε σχετικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το Εφετείο οφείλει να εξετάσει κατά πόσο η επιβληθείσα ποινή ήταν έκδηλα υπερβολική στη βάση των δεδομένων που είχε ενώπιον του το πρωτόδικο Δικαστήριο όταν αποφάσιζε σχετικά.

Το επίδικο Διάταγμα αφορούσε τις μετακινήσεις μέχρι και την 13.4.2020 και όπως αναφέρουν οι δικηγόροι του Εφεσείοντα, παρόλο που εκδόθηκε νέο εξέπνεε και αυτό την 21.5.2020. Σε αυτή τη βάση, εισηγήθηκαν ότι η επιβληθείσα την 12.5.2020 ποινή «δεν

περιείχε καν το στοιχείο του παραδειγματισμού», δηλαδή δεν θα εξυπηρετούσε προς αυτή την κατεύθυνση.

Διαφωνούμε με την προσέγγιση τους αυτή. Έχουμε δικαστική γνώση για την κατάσταση που επικρατούσε κατά το χρόνο που το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε κληθεί να επιβάλει ποινή στον Εφεσείοντα. Χαλαρώσεις στα μέτρα είχαν γίνει, όμως, οι περιστάσεις που επέβαλαν την έκδοση του Διατάγματος κάθε άλλο παρά είχαν ξεπεραστεί και παραμένουν υποβόσκουσες μέχρι και σήμερα. Είναι ακριβώς τα μέτρα που λήφθηκαν και υλοποιήθηκαν με ρυθμίσεις όπως το επίδικο Διάταγμα και η συμμόρφωση του κοινού σε αυτά με υπευθυνότητα και ευσυνειδησία, αλλά και για κάποιους υπό το φόβο της τιμωρίας, που αναχαίτισαν την εξάπλωση του κορωνοϊού στην Κύπρο. Το στοιχείο της γενικής αποτροπής όχι μόνο δεν είχε ατονήσει, αλλά ήταν έντονο και δεν διαφωνούμε με την προσέγγιση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι προκειμένου να επιτελέσουν το σημαντικό τους ρόλο στην κοινωνία, αλλά και να στείλουν τα σωστά μηνύματα, τα Δικαστήρια όφειλαν να επιβάλλουν, κάτω από τις δοσμένες συνθήκες, αυστηρές και αποτρεπτικές ποινές.

Όταν διαπιστώνεται αναγκαιότητα επιβολής αποτρεπτικής ποινής, ο παράγων της εξατομίκευσης της ποινής δεν πρέπει να υπεισέρχεται σε έκταση τέτοια ώστε να εξουδετερώνει τον παράγοντα αυτής της αποτροπής (*Σωκράτους ν. Δημοκρατίας (1994) 2 Α.Α.Δ. 132, Souilmi v. Της Αστυνομίας (1992) 2 Α.Α.Δ. 248* και *Τσουλόφτας ν. Αστυνομίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 391*). Όμως, όσο και αν η ανάγκη για αποτροπή μειώνει ανάλογα τη δυνατότητα εξατομίκευσης, δεν την καταργεί ως υπαρκτή επιδίωξη (*Χαραλάμπους ν. Της Αστυνομίας (1994) 2 Α.Α.Δ. 14*).

Το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν είχε ενώπιον του πλήρη στοιχεία ώστε να διαμορφώσει ξεκάθαρη εικόνα για το πρόσωπο του Εφεσείοντα. Έκθεση Κοινωνικής έρευνας δεν είχε ζητηθεί, ενώ ο δικηγόρος του υπήρξε σύντομος στην αγόρευση του για μετριασμό της ποινής, ενδεχομένως εκλαμβάνοντας ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν προσανατολιζόταν στην επιβολή ποινής φυλάκισης. Αναδεικνύοταν ωστόσο από τα γεγονότα, όπως είχαν εκτεθεί κατά την ακρόαση ότι ο Εφεσείοντας είχε σταθερή εργασία και σταθερό συναισθηματικό δεσμό, ενώ ήταν και λευκού ποινικού μητρώου, παράμετροι του δεν αντανακλώνται στην επιβληθείσα ποινή.

Υπάρχει όμως μια άλλη αντικειμενική παράμετρος πολύ πιο μεγάλης σημασίας σε σχέση με την επιβληθείσα ποινή. Η νομοθεσία που αφορά στα αδικήματα που επιδέχονται εξώδικη ρύθμιση⁴ τροποποιήθηκε την 27.3.2020⁵ και το αδίκημα στο οποίο καταδικάστηκε ο Εφεσείοντας συμπεριλήφθηκε στα αδικήματα που τιμωρούνται χωρίς να ασκείται δίωξη, με εξώδικο πρόστιμο €150. Στη συνέχεια, την 3.4.2020, ο νόμος τροποποιήθηκε ξανά και το εξώδικο πρόστιμο αυξήθηκε σε €300.⁶ Οι ρυθμίσεις αυτές δεν ήταν διαθέσιμες και δεν εφαρμόζονταν στην περίπτωση του Εφεσείοντα γιατί το αδίκημα είχε διαπραχθεί την 25.3.2020. Ωστόσο, η προσέγγιση του νομοθέτη όσον αφορά το αδίκημα της παράνομης μετακίνησης, όπως είχε διαμορφωθεί κατά τον χρόνο επιβολής της ποινής, δεν ήταν παράμετρος που θα έπρεπε να αφήσει το πρωτόδικο Δικαστήριο αδιάφορο. Πολλοί πολίτες που είχαν ήδη παρανομήσει κάτω από συνθήκες παρόμοιες με τον Εφεσείοντα, είχαν πλέον την επιλογή να προβούν σε εξώδικη ρύθμιση καταβάλλοντας το καθορισμένο πρόστιμο και να αποφύγουν τη δίωξη. Και το γεγονός ότι ο Εφεσείοντας επέλεξε να αρνηθεί την κατηγορία, όπως είχε κάθε δικαίωμα, δεν ήταν παράγοντας

⁴ Οι περί Εξωδίκου Ρυθμίσεως Αδικημάτων Νόμοι του 1997 έως 2018.

⁵ Ο περί Εξωδίκου Ρυθμίσεως Αδικημάτων (Τροποιητικός) Νόμος του 2020, (Ν.32(I)/2020).

⁶ Ο περί Εξωδίκου Ρυθμίσεως Αδικημάτων (Τροποιητικός) (Αρ.2) Νόμος του 2020, (Ν.35(I)/2020).

επιβαρυντικός για την ποινή. Αναμφίβολα, όπως και η παραδοχή της κατηγορίας στο Δικαστήριο, έτσι και επιλογή της εξώδικης ρύθμισης με την πληρωμή του καθορισμένου προστίμου αντανακλά την αποδοχή της διάπραξης του αδικήματος και εμπεριέχει στοιχεία μεταμέλειας και απολογίας του αδικοπραγήσαντα. Ο Εφεσείοντας δεν είχε αυτό το μετριαστικό παράγοντα προς όφελος του, όμως ήταν λευκού ποινικού μητρώου, ενώ άλλοι πολίτες που είχαν παραβιάσει την απαγόρευση μετακίνησης είχαν πλέον τη δυνατότητα της εξώδικης ρύθμισης ακόμα και αν είχαν βεβαρημένο ποινικό μητρώο.

Μια πιο πλατιά θεώρηση της βαθιά ριζωμένης στη ποινική δικαιοσύνη αρχής της ισότητας, πέραν των στενών πλαισίων της ίδιας της υπόθεσης που εξετάζεται (*Δημοκρατία v. Αρακιάν κ.ά. (1972) 3 A.A.D. 294, Koukos v. Police (1986) 2 C.L.R. 1* και *Iwánnou v. Αστυνομίας (Ap.2) (1997) 2 A.A.D. 267*), θα αναδείκνυε ότι η επιβολή ποινής φυλάκισης στον Εφεσείοντα εύλογα θα του προκαλούσε το αίσθημα της αδικίας, ενώ στον παρατηρητή την αίσθηση ότι «αστόχησε η Δικαιοσύνη» (*Πίτσιλλος v. Αστυνομίας (1998) 2 A.A.D. 346*, 366).

Ο καθορισμός της ποινής είναι δικαστικό έργο πολυδιάστατο. Και είναι ιδιαίτερα λεπτό όταν το Δικαστήριο εξετάζει το ενδεχόμενο επιβολής ποινής φυλάκισης για αδικήματα όπου η φυλάκιση δεν είναι η κατά κανόνα η επιβαλλόμενη τιμωρία.

Είναι δικαστική πρακτική που επικροτείται, στην περίπτωση που μετά από όσα έχουν ακουστεί το Δικαστήριο προσανατολίζεται στην επιβολή ποινής φυλάκισης, να επιφυλάσσει την απόφαση του για την επόμενη ημέρα, ώστε να έχει την ευκαιρία της επανεξέτασης των δεδομένων και επανεκτίμησης της επιλογής του. Το πρωτόδικο Δικαστήριο επέλεξε να προχωρήσει στην επιβολή της ποινής αμέσως με την ολοκλήρωση της αγόρευσης του δικηγόρου του Εφεσείοντα για μετριασμό. Αν ακολουθούσε την πιο πάνω σοφή πρακτική, θα μπορούσε να είχε αναλογιστεί όλες τις πιο πάνω παραμέτρους και θα ήταν σε ευνοϊκότερη θέση για να καταλήξει στην πλέον αρμόζουσα υπό τις περιστάσεις ποινή.

Επέμβαση του Εφετείου χωρεί μόνο όπου η προσβαλλόμενη ποινή, αντικειμενικά κρινόμενη, είναι είτε έκδηλα ανεπαρκής είτε έκδηλα υπερβολική. Επιπλέον στις περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται σφάλμα αρχής (*Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας v.*

Λάμπρου (2009) 2 Α.Α.Δ. 686, 691 και Μακρή v. Αστυνομίας (2010) 2 Α.Α.Δ. 42, 47).

Η φυλάκιση είναι το έσχατο μέτρο τιμωρίας. Επιβάλλεται μόνο εκεί όπου οιαδήποτε άλλη ποινή θα ήταν αναμφίβολα ακατάλληλη και ανεπαρκής (*Προδρόμου v. Αστυνομίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 98, 100* και *Chikh v. Police (1984) 2 C.L.R. 311, 314*). Η ποινή της φυλάκισης δεν ήταν αναπόφευκτη στη προκείμενη περίπτωση. Ενώ ποινές φυλάκισης μπορεί ανάλογα με τις συνθήκες που κατά καιρούς επικρατούσαν ή που ενδέχεται να επικρατήσουν μελλοντικά και ανάλογα με την παρανομη ενέργεια να ήταν ή να καταστούν επιβεβλημένες για την προστασία της υγείας του κοινού, τα περιστατικά της παρούσας υπόθεσης δεν καθιστούσαν την φυλάκιση επιβεβλημένη. Στον Εφεσείοντα θα μπορούσε να επιβληθεί χρηματική ποινή, η οποία να ήταν τέτοια ώστε αφ' ενός να τιμωρήσει τον ίδιο τον Εφεσείοντα και αφ' ετέρου να επενεργήσει αποτρεπτικά για το ευρύτερο κοινό. Η επιλογή ποινής φυλάκισης, ως έκδηλα εσφαλμένη επιλογή, καθιστούσε αφ' εαυτής την ποινή που επιβλήθηκε στον Εφεσείοντα έκδηλα υπερβολική ώστε να επιβάλλεται η παρέμβαση του Εφετείου.

Η ποινή φυλάκισης 45 ημερών που επιβλήθηκε στον Εφεσείοντα παραμερίζεται. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αποφυλακίστηκε την 14.5.2020, δηλαδή παρέμεινε στη φυλακή για δύο ημέρες, κρίνουμε ότι δεν ενδείκνυται πλέον να επιβάλουμε οιαδήποτε ποινή.

Η έφεση κατά της καταδίκης απορρίπτεται. Η έφεση κατά της ποινής επιτυγχάνει ως ανωτέρω.

Α.Ρ. Λιάτσος, Δ.

Τ.Θ. Οικονόμου, Δ.

Χ. Μαλαχτός, Δ.